

Nr 45

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av motion om forskning rörande handstilar och deras inläring.

Motionen

1973:1331 av herr Söderström (m) vari hemställs att riksdagen hemställer till Kungl. Maj:t att uppdra åt skolöverstyrelsen att handla i motionens syfte.

Skolöverstyrelsen beslöt år 1971 att en gemensam förskriftstyp för undervisningen i handskrivning skulle användas vid skrivundervisningen inom lärarhögskolorna från och med höstterminen 1972 och inom grundskolan med generell tillämpning senast från och med höstterminen 1975. Vad beträffar undervisningen i grundskolan har skolöverstyrelsen utarbetat en handledning i handskrivning som utkom år 1972.

Motionären hävdar att det finns grundad anledning förmoda att undervisningen i handskrivning i grundskolan kan ske på ett sätt som ger bättre resultat. Enligt motionärens mening bör skolöverstyrelsen tillsätta en expertgrupp, sammansatt med företrädare för såväl pedagogisk som medicinsk sakkunskap, som skall initiera forskning om handskrivning samt analysera resultatet av denna forskning och annat insamlat material. Motionsyrkandet syftar även till en försöksverksamhet som kan ge praktisk erfarenhet om olika förskriftsformer, skrivtekniker och inlärningsmetoder.

Remissyttrandet

Yttrande över den ifrågavarande motionen har avgivits av skolöverstyrelsen (SÖ) som anfört i huvudsak följande:

Beslutet om införandet av den nya förskriftstypen har föregåtts av omfattande forsknings- och försöksverksamhet.

SÖ tillsatte 1959-03-20 en välskrivningskommitté som bestod av tekningskonsulent Thorsten Lundberg, SÖ, rektor Bror Zackrisson, Grafiska institutet, direktör Lennart Bergström, Institutet för tillämpad psykologi, skolinspektör Nils Nordqvist och småskollärare Brita Oden-crantz-Svenelius. Hösten 1961 förordnades skolpsykolog Monica Ekström att biträda kommittén i dess arbete.

Rektor Bror Zackrisson hade tidigare varit medlem av den s. k. Wagnssonska välskrivningskommittén, som tillsattes 1942 och vars arbete resulterade i en handledning i välskrivning.

1959 års välskrivningskommitté avgav slutrapport 1962-12-13 varvid vidare forskning rekommenderades. SÖ uppdrog med anledning därav 1963-09-03 åt Monica Ekström "att genomföra en undersökning rörande olika metoder och skrivstilar vid den första skrivundervisningen". Försöken pågick i Örebro skolor läsåren 1963/64 och 1964/65. Utredningen slutfördes höstterminen 1970.

I motionen anges att "skrivkunnigheten bland barnen synes ha avtagit på ett oroväckande sätt".

Då SÖ i viss mån delar denna uppfattning, har en rad åtgärder redan vidtagits, ägnade att leda till en uppstramning av skrivundervisningen. Hit hör anvisningarna om en enda enkel, lättlärd förskriftstyp och en riksomfattande fortbildning i ämnet. Den rika flora av förskrifter och inlärningsmetoder som förekommit har tidigare omöjliggjort en samlad insats från SÖ:s sida. Den metod som lanserats av Ruth Lindahl och Britta Wittmark och som omnämns i motionen, har beträffande de centrala principerna många likheter med vad som framförs i SÖ:s handledning. Hit hör resonemanget om en rationell uppövning av handens och fingrarnas muskler, likaså principen att skrivinlärandet skall grunda sig på barnets förutsättningar, en tankegång som tydligt kommer till uttryck i handledningen. Vidare ingår frågan om avslappnings betydelse, om lämplig pennhållning och om fritt vald, individuell stilhöjd och lutning. Övriga pläderingar för "Wittmarks metod" som citeras i motionen riktar sig mot tidigare, numera mycket föråldrade metoder med inslag av kommandoskrivning eller kalligrafisk drill.

Med hänvisning till vad som ovan anförts finner SÖ för närvarande ej skäl föreligga för ytterligare forsknings- och försöksverksamhet. SÖ anser det däremot angeläget att en ständig bevakning och utvärdering sker och följer därför med stort intresse utvecklingen av handskrivningsundervisningens metodik. SÖ avser också att allt eftersom erfarenheterna motiverar detta revidera och komplettera anvisningarna med hänsyn till erfarenheterna vid tillämpningen av dem. SÖ har i förordet till handledningen anmodat lärarna att under hand inkomma med synpunkter och erfarenheter.

Utskottet

Den direkta undervisningen i handskrivning skall enligt den nya läroplanen för grundskolan (Lgr 69) ges i ämnena svenska och teckning. De bokstavsformer och skrivrörelser som inövas på lågstadiet skall befästas och utvecklas på mellanstadiet och högstadiet.

Skolöverstyrelsen fattade år 1971 beslut om en enhetlig förskrift att användas för skrivundervisningen i grundskolan, vilket beslut år 1972 kompletterades med en handledning i handskrivning. Handledningen innehåller anvisningar beträffande förskriftstyp och den metodiska gången i undervisningen.

Av handledningen framgår att begreppet handskrivning utgör den samlande rubriken för såväl textning (icke bunden, rak eller lutande skrift) som skrivstil (bunden skrift utgående från given förskrift) och handstil (den personliga varianten av skrivstil och textning). Målet för undervisningen i handskrivning anges vara att eleven genom denna skall utveckla en lättläst och någorlunda snabb handstil.

Den gemensamma förskrift i handskrivning för grundskolan som skolöverstyrelsen beslutat om bygger på den s. k. antikvakursiven. Antikvan är renässansens bokstavsform, och den utgör grunden för våra tryckbokstäver. I handledningen framhålls att sambandet mellan läs- och skrivinläringen stärks genom att en förskriftsform med god överensstämmelse mellan tryckta och skrivna bokstäver valts. Med en för hela landet

gemensam förskrift minskas problemet för lärare och elever som byter skolort. Vidare uttalas i handledningen bl. a. att en grundform utgående från antikkv kursiven gör handstilen internationellt mera gångbar.

Utskottet anser inte att vad som anförts i motionen motiverar att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör hemställan i enlighet med motionens yrkande. Utskottet avstyrker sålunda motionen 1973:1331. Framhållas bör att skolöverstyrelsen i förordet till handledningen förklarar sig ha för avsikt att efter hand revidera och komplettera anvisningarna med hänsyn till erfarenheterna vid tillämpningen av dem och att man därför är angelägen om att sådana erfarenheter på lämpligt sätt och efter hand förmedlas till skolöverstyrelsen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1973:1331.

Stockholm den 30 oktober 1973

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Larsson i Staffanstorp (c), Mårtensson (s), Richardson (fp), Nordstrandh (m), Wiklund i Härnösand (s), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), herrar Berndtson i Linköping (vpk), Sundgren (s) och Karlsson i Mariefred (c).

